

1956-yil 4-yanvardan
chiqa boshlagan

О'ЗВЕКИСТОН ADABIYOTI VA SAN'ATI

ADABIY-BADIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, IJTIMOIY GAZETA

№ 50 (4552)
2019-yil 13-dekabr

ХАРАКАТЛАРИМИЗНИНГ БОШ МЕЗОНИ

Юрт раҳнамоси шитирок этадиган анжуман ё тадбирда қатниши кишига кутимаган бир ҳаяжон, тараффуд, руҳий эпкин бағишлайди. Айниқса, юксак минбарлардан ирод этилган нутқ қалғ ҳароратини кучайтириб, томирлардаги қонга янада югурик шитоб беради. Дафъатан қайта-қайта ўрнингдан туриб, айтилган олий фикрларга ҳамфирлик шаҳодати ўлароқ завқ шаҳарсак чаласан, ҳароратин тоб бериб, "раҳмат" ё "оғарин" дейа муносабатига беихтиёр тилингда ҳам жаранглаб кетади. Шу тус завқу ҳаяжонни атрофингда ҳам кузатаркансан, олқишиларинг янада авқсанади.

Сўнгти пайтларда кўп бора шундай холатларга тушшаман. Гарчи умр кузагига етиб, унча-мунча кечмишларни бошдан ўтказган бўлсак-да, калбда тўлкин, дилда кувонч пайдо этгувчи ходисалар, ёлкини сўзлар кишиниң сабий бир вазиятга солиб, некбин ўйларга етаклайверар экан. Орзу-умидлар кўнгилни киткалайвераркан...

Бундан бир ярим ой мукаддам — 21 октябрь куни янги бунёд этилган "Конгресс хол" да она тилимизга давлат тили мақоми берилганинг 30 йиллигига бағишлиган тарихий йигинда шундай хажонга тушган эдик. Энди эса куни кечга "Ўзбекистон" анжуманлар саройида Ўзбекистон Конституциясининг 27 йиллиги муносабати билан ташкил килинган тантанали байрам йигини ўшандай хиссиётларга сабаб бўлди.

Таассуротларим бисёр, дилда туғилган фикрлар бир олам. Лекин сўзини мухтарам Президентимизниң маъруzasидан ўрин олган кўйидаги фикрдан бошламокчиман: "Ўзбекистонда демократик ислоҳотлар мукаррар тус олди ва ҳеч ким, ҳеч қандай куч бизни ўз танлаган ўзимиздан кайтара олмайди".

Мана шу сўзларни ўрнингдан азот туриб, ҳар кичка олкишласанг арзиди. Чунки унда қатъият, ишонч ва темир ирова уфуриб туриди. Бу ишонч ва қатъият илдизлари каерда, Юрт раҳбари бу мукаррарликни тарихий йигинда шундай хажонга тушган эдик. Энди эса куни кечга "Ўзбекистон" анжуманлар саройида Ўзбекистон Конституциясининг 27 йиллиги муносабати билан ташкил килинган тантанали байрам йигини ўшандай хиссиётларга сабаб бўлди.

Ундан юкорида-ку бу синоним тушунча козлаб марта келади. Шу бўлса керак-да, ҳақиқий ҳалқпарварлик, элсеварлик, юртошлик-юракдошлик...

Узоққа бормайлик, биргина якуннинг етётган шу йилнинг ўзини олайлик. Ўзбекистоннинг бирор фарслари, бирор махалла, кенти кольдимилик Шавкат Мирзиёевнинг қадами етмаган. Бир санъаткор укамиз айтмоқчи, "адолатдан от миниб, маънавиятдан камчин ясад" не гўшаларни кезмади бу тиниб-тичи мас инсон, не-не юртошларимизни ўзининг сұхбатига шерик қилмади...

Санаб саногига етиш мушкул...

Дарвоке, сўзимиз Конституция санасидаги маъруза хусусида эди. Қарангти, юкорида сўзларимизниң амалий тасдиқи маърузанинг илк саҳифалариданоқ чиқи келяпти: "Шу йилнинг ўзида 70 дан ортиқ конунг, 350 дан ўзид Президент фармони ва қарорлари қабул килинди". Агар бу мухим ҳужжатлар яна канча конуности ҳужжатларига асос бўлгани ва улар когозда эмас, амалда, ҳаётда ҳаракатта кириб, не-не бунёдкорлик ва ислоҳлар негизи бўлганини тасаввур этсан, оптимиздаги неча ўн йилликларнинг залвори лаҳзаларга, дакикаларга кўчаётганини хис этамиз. Дарҳакиқат, алнома қадамлар....

►2

Халқдан, Халқдан ва яна бир бора Халқдан!

Маърузага эътибор килсангиз, юкорида қатъият билан айтилган фикрдан кейин деярли ҳар бир гапда "ҳалқ", "эл-юрт", "жамият" сўзлари тилга олиниади.

►2

Адабий дўстлик – адабий дўстлик

ЭР ҚАДРИНИ ЭЛ БИЛАР

Сафаримиз металлурглар шаҳри — Бекободдан бошланди. Юртдошимиз, китобсевар дўстимиз Шавкатжоннинг фарзанди Одилжоннинг никоҳ тўйига ташриф буордик. Тўй Бекободдаёт ўзбеку тојсик қардошлиги ва дўстлигининг байрамига айланиб кетди.

Икки давлат чегарасидан ўтишимиз билан бизни хонанда Қодиржон Мирашуро билан отабоблари асли олтириклик тадбиркор Xайрулла Каюмжонов кутиб олишиди.

Бу инсон Кўйликада Ўзбекистон кўзи ожизлар жамияти билан ҳамкорликда тикиувчилик фабрикаси очган, ота юрти Ўзбекистонниң имкониятлар мамлакати деб билган иш одамидир. Ушбу тадбиркор ташабуси ва маблаги билан барпо этилган фабрикада юз нафар хотин-қиз иш билан таъминланган бўлиб, бунинг саксон нафари кўзи ожиз опа-сингилларимиздир.

Икки қардош ва дўст давлатлар Президентлари Шавкат Мирзиёев ва Эмомали Раҳмон олиб бораётган дўстлиги биродарлик сиёсати туфайли шундай фабрикани барпо этиб, ишга тушариш имкониятига эга бўлдик. Фабриканим цехларидан аёлларимиз учун турли бичимдаги замонавий жемперлар ишлаб чиқаралади. Яқин кунларда маъданли сувларни қадоқлаш, алькоголис ичимликлар ишлаб чиқарадиган заводни ишга туширамиз, — дейди тадбиркор.

Ҳўжандага келиб, меҳмонхонага жойлашгач, тарихий ва афсонага шаҳарни сайр этдик. Мустакиллик йилларида Ҳўжанд кальясининг катта кисми тикланиб, мухташам тарих музейи ташкил этилганини кўриб қўнглингиз яйрайди. Марказий майдондаги Абулқосим Лоҳути номидаги театр биноси каршисида тикланган арк-дарвоза шундан далолат. Ҳўжанд кальясининг шундукни ёнида устод Камол Ҳўжандийнинг уй-музейи ташкил этилган бўлиб, бу маскан олти юз йиллик ҳаёт тарзидан гувохлик беради. Тўхтамшон кўлидан Амир Темур ёрдамида ҳалос бўлган Ҳўжандийнинг: "Менинг омонлигим ва бу кунларга етишим Султон Соҳибкрон ҳазратлари шарофатларидандир" деган сўзларни эсладик.

Үй-музейнинг кун ботиш тарафидан улуг шоирnomидаги хиёбон ойнаванд макбарага олий боради. Бу бетакрор мъсимирий ансамблда Табриздан, Камол Ҳўжандий кабридан келтирилган тупроқ кўйилган. Макбарада улуг аждодимизниң покизи руҳларига дую фотиха килдик.

►2

РАССОМ ВА ШАХС

Эврил ТУРОН:
КУЧ – ЮРАКДА,
ИШОНЧДА, БИРЛИКДА

5

6

УШБУ СОНДАЙ

ТАРЖИМА –
ЮКСАК САНЬАТ

4

ЭРКИНЛИК УЧУН КУРАШГАН ШОИР

Ўзбек адабиётининг беназир вакилларидан бири Ҳамид Олимжон болалигидан адабиётга ошно бўлган. Онаси Комила ая айтуб берган шеърлар, достон ва эртаклар оғушида улгайган. Лирик шеърлари билан XX аср замонавий ўзбек шеъриятига муносаби ҳисса кўйичган. 30 ёилар атрофида ўзбек ёзувчиларига раҳбарлик қилган, 33 ёилида Гафур Гулом ва Ойбек қаторида Фанлар академияси мухбири аъзоси бўлган.

Улуг бади ҳалқона, равон ўзган. Унинг биттганлари ҳалқ оғзаки ижоди науналари билан коришиб кетган, оҳангдош.

Атотки шоир, драматург, таржимон, жамоат арабби Ҳамид Олимжон таваллудининг 110 йиллиги муносабати билан Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси аъзолари, бир катор зиёлилар, шонр-ёзувчилар, Ҳамид Олимжон ва Зулфия ижод мактаби ўзувчилари "Чигатой"даги улуг шоир кабрини зиёрат килишиди.

Ўзбек Миллий академик драма театрида Ҳамид Олимжон ҳаётни ва ижодига бағишиланган ҳужжатли фильм намоиш этилди.

...Театр одамлар билан гавожум. Чироклар учирилади. Сахнага Ҳамид Олимжон образида ёш актёр чиқиб келади. Сахнадан нур ёғилади. Томоша-

бинлар қарсак чалади. Бир зум ўтиб Ҳамид Олимжон каршисида дилбар шонра Зулфия пайдо бўлади иккни дил бутун ўзбек адабиётини яшнатгани каби театр саҳасини ҳам нурга тўлдиради. Сўнг шеър ўқилади:

Энг гуллаган ёшлик чоргимда,
Сен очилдинг кўнгил bogimda.
Шунда кўрди кўзим баҳорни,
Шунда калбим таниди ёрни...

Тадбирда Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси раиси, ҳалқ шоир Сироҷиддин Сайид, Ўзбекистон ҳалқ шоирни Махмуд Тоир, Журналистлар ижодий уюшмаси раиси Сайдулла Ҳаким ва бошқалар адабиёнинг бой ижодий мероси, залворли аспарли, тақорларнаме шеъриятни ва нағис таржималари ҳакида гапириди. Ҳамид Олимжонга атаб ёзилган ижод махсулларидан ўқиб берди.

Ҳамид Олимжон оддий шоир эмас, — деди профессор Нурий Ҷабборов. — У шеър илмини яхши билган, ижоднинг асл мақсади нима эканлигини яхши тушунган улуг ижодкор эди. Ҳалқ оғзаки ижодни яхши билади. Ўзбек болалар адабиётини хазинасига ўчмас "Ойбуг билан Баҳтиёр" ва "Семург" достонларини колдирди. Бир-бидиран гўзал таржималар килдик, бунда Пушкин, Толстой, Горький, Лермонтов, Островский ва Маяковскийларни ўзбекча сўзлайди. У бахт ва шодлия кўйчиси, дей эътироф этилади. Аммо шоир ўз даврида эркинлик учун курашган, тархни ўз холича гавдалантиришга харакат килган ижодкор ҳам эди.

Ҳамид Олимжон ҳаётни ва ижодига бағишиланган ҳужжатли фильм намоиш этилди. Шоир қаламига мансуб шеърлар Ҳамид Олимжон ва Зулфия ижод мактаби ўзувчилари томонидан ифодали ўқилди. Таникли хонандалар ижросидаги куй-кўшиклар даврага ўзгача файз бағишилади.

Ҳамид Олимжон ҳаётни ва ижодига бағишиланган ҳужжатли фильм намоиш этилди. Шоир қаламига мансуб шеърлар Ҳамид Олимжон ва Зулфия ижод мактаби ўзувчилари томонидан ифодали ўқилди. Таникли хонандалар ижросидаги куй-кўшиклар даврага ўзгача файз бағишилади.

Диловар МАМАТОВА,
ЎзА мухбири

ҲАРАКАТЛАРИМИЗНИНГ БОШ МЕЗОНИ

Бошланиши 1-саҳифада

Бирор яна бир муштараклик — бу кеттирилган ракамлардан мантиғи савол пайдо бўлади: “Бу конун ҳужжатлари ким учун ва нима маскада кабул килинмоқда?” Жавоб яна шу ҳалқ — “Албатта, ҳалкимиз фаровонлиги учун”.

Таъкидланганидек, деярли ҳар хатишни “ҳалқ” тушунчаси музжасас.

Балки, шунинг учунчики, ҳалкимиз ҳам ўз Президентини севади. Яхши кўриш бошқа, севиш, суйиш айлор....

Нафосат ахли яхши билди, юксак бадими намуналари — севиш, суйиш хосиласи. Бирор санъат намояндаси йўкки, не бир асар яратар экан, мавзуни, танлаган объектини обдон ўрганиди, меҳр беради, канча бедор тунлашни багишлайди, изланади, изтироб чекади, эзилади. Эзилгандан, эзгу ништадан эзгу сўз тутилди. Эзгу сўз, эзгу туғуслар ўзга қалбларга эзгулик солади, ўша қалбларни, фикрларни тозартиради. Бундай ҳолат факат ва факат ҳакикат карор топиб, адолат тантана кигланда юз беради. Адолат эса конун устувор бўлганда, жамият, одамлар ҳаётбахши конунлар талаби билан умргузаронлик кигланда тантана қиласди. Адабиёт, санъат ана шу мезон билан яшайдиган, нафас оладиган, фаолият юритидаган инсонларни мадҳ этади.

Нега улуғ бобомиз ҳазрат Алишер Навоий Фарҳод тимсолини яратиб, элга намуна берди? Нега Искандарни ёки Бахромни ва ғевона ошик Кайситимос билди?

Буларнинг ҳаёти, ўй-мақсадлари, муҳаббати нечогли эзгу ёки мағтункор бўлмасин, улар асосан хусусий доираидан, ўз кўнгил тилаклари, хоҳин-истаклари, илоҳий кўрмаларидир, Фарҳод эса неки илм, билим, хунар ортигриган бўлса, барини ҳалқка, одамларга багишлайди.

Хунарни асрарон
нетгумдир охир,
Олиб туфроқкаму
кетгумдир охир.

Шу боис ҳам Фарҳод барча замонларнинг қаҳрамони бўлуб қолаверади.

Конституция санасидаги маърунда Президентнимиз шундай қаҳрамонлар бутун қераклигини таъкидлаб, “...конун ва адолат тантанаси учун курашадиган инсонлар бутунги куннинг қаҳрамонлари бўлиши қерак”.

Айнан шундай одамларнинг ҳаёти шонор ва адиблар, режиссёrlар, журналистлар учун ижобий мавзу бўлади, деб ўйлайман”, деб айтдилар.

Ҳакикатан, адабиёт, санъат асарлари одамларга ижобий идеаллар тақиғ этиб, уларнинг ҳаёт ўйлини белгилashi учун маёб кўрсатган. Агар бу борада улуғ бобомиз яратган Фарҳод образи намуна бўлса, XX аср бошларida шакланиб, ривож топган ўзбек реалистик адабиётиде не-не қаҳрамонлар сиймосини яратди. Биз бутун Аскад Мухтор, Саид Ахмад, Одил Ёкубов, Пиримкул Кодиров, Ўқтам Усмонов, Ўқтам Усмоновнинг қаҳрамонларни кўйла ҳамдадар бўлиши керак.

Масалан, Ўқтам Усмоновнинг “Гирдоб” романи ёш олим Азиз мисонида айнан адолат учун курашадиган, турли тўқнашув ва тўсиқларни ёнгиги, ўз қашфиёти — янга пахта навининг Ўзбекистон деҳқончилигига ниҳоятда муҳим аҳамият касб этиши, хосилдорликни бир неча баробар қўпайтириши мумкинлигини исбот этади. Ёш олимнинг қашфиётини нопоклини билан ўзлашибтириш, амалу мавқеидан фойдаланиб Азизга тазиз ўтказиш каби қоқаларнинг ҳаётини тасвирлари, йигитни ўз химоясига олган колхоз раиси Махамат чатоқ образи ва унинг чапани, адолатсизликка муросасиз феъли, ҳакикат ва ҳалоллик тантанаси учун кураши ўз даврида минглаб китобкон, видеосериал яратитган, миллионлаб ўзбек томошабинлари учун ибраҳ бўлиб колди. Азиз образини яратган Эркин Комилов, Махамат чатоқ образида гири Пўлат Сайдкосимовнинг санъаткор сифатидаги шону-шукроти шу видеофильм туфайли ҳам ниҳоятда юксалди, ҳалқ уларни ўз исм-шарифлари ичида барча нозик томонларни илга-

килиб, айнан адабий образлар исми билан атай бошлади.

Таасусуфки, биз ўша “Гирдоб”, Одил Ёкубовнинг “Диёнат”, Аскад Мухторнинг “Чинор”, Саид Ахмаднинг “Уч илдиз” романлари қаҳрамонларини унугтидик. Ўз даври ижобий идеаллари ўрнинг, эзилган, тоғталган, камситилиб, чеккага суриглан “қичик одамлар”нинг эзгин ўйлари, аламу изтироби, кўз ёшларига ҳамдадар бўлиши ақидаларини илгари сурдик.

Албатта, булар диккат марказига инсон қалби ва унинг турғи ҳолатларини кўйиб, унга тасир кўрсатувчи ташки омиллар, руҳий жаҳаётидаги таътуплар, иккисини, ички бўлиннислар, зиддиятлар тасвирларida ифода топомги мухим. Шундагина китобхон, томошабин ишонадиган, қерак бўлса, эргашадиган ҳаётини образлар, янги миллӣ қаҳрамонлар пайдо бўлади. Зоро, Юрга рахбарининг орзул белгилаган вазифалари ана шу. Нафасат орзулаб, амалда — ҳаётда содир бўлиб, қундак турмушимига айланган вокелик, адабиёт ва санъат қаҳрамонларини тақиғ этити.

Бир пайтлар бир булоқ композитор айтган фикр: “Мусикани ҳалқ яратади, биз композиторлар унга жило берамиз” деганидек, бутун кўз олдимизда янги замонанини янги тарихи яралитти, ахли нафосат бу имкониятни кўлдан берасмаслини лозим. Айни ҳакикатни ўз вактида Абдулла Кодирий бобомиз ҳам айтбет кетган эканлар: “Биз янги даврга оёб кўйидик, бас, биз ҳар бир йўйинда ҳам шу янги даврнинг янгиликлари кетидан эргашамиш”.

Президентимиз маърузасида “Бугун жамоатчиликимиз том маънодиа ўйонди” деган фикр бор. Ҳа, миллатимиз, ҳалқимиз бутун ўйонди. У энди кечаги тушкун тушунча ва ҳадиклардан фориг бўляпти. Келажакка, фарзандаримиз истикборлига умид билан кўз тутиши. Ўйғослик, барча ишу юмушида ҳуշёрлик, ақл, билим, фаросат, тадбир — ҳаракатларимизнинг бош мезони. Инциоолҳо, биз ўз танланган йўлимиздан сира қайтамиз.

Ганга ва камраган бир қўринишида бўлмаги мухим.

Бутун кариб ўттиз йил давомида етакчи бўлган ижтимоий шеърият, кай бир дарражада давр учун сафарбарлик аъмолини бажарди ва унга давом этмоқда. Лекин, так олиш керак, бутун ҳаётий, ижтимоий-бадиий прозага, драма ва кинодраматургияга эхтиёж ниҳоятда сезилияти. Зоро, бутун ахли адабиёт тилида айтганда, кенг кўлмалар кучли насрый полтонлар, санъа асарлари ва ўткир тўқнашувлар теграсида ўзи берувчи социал бадиий кинолар даври келиб туриди. Буни бадиий ижодкорлар, ёзувчи, режиссёр, драматурглар қадбан хис килишади.

Албатта, ҳолат факат ва факат ҳакикат карор топиб, адолат тантана кигланда юз беради. Адолат эса конун устувор бўлганда, жамият, одамлар ҳаётбахши конунлар талаби билан умргузаронлик кигланда тантана қиласди. Адабиёт, санъат ана шу мезон билан яшайдиган, нафас оладиган, фаолият юритидаган инсонларни мадҳ этади.

Нега улуғ бобомиз ҳазрат Алишер Навоий Фарҳод тимсолини яратиб, элга намуна берди? Нега Искандарни ёки Бахромни ва ғевона ошик Кайситимос билди?

Ваҳоланки, таъкидлаганимиздек, ҳаёт Навоий бобомиздан мерос Фарҳодлар асли биз учун маёб эди. Шу намунада XX аср ўзбек реалистик прозасининг бакувват бадиий намуналари яраттилиб, ҳалқ ўша асарлар ибратидан ёрут интилишлар билан истиқболи яратди.

Президентимиз маърузасида “Бугун жамоатчиликимиз том маънодиа ўйонди” деган фикр бор. Ҳа, миллатимиз, ҳалқимиз бутун ўйонди. У энди кечаги тушкун тушунча ва ҳадиклардан фориг бўляпти. Келажакка, фарзандаримиз истикборлига умид билан кўз тутиши. Ўйғослик, барча ишу юмушида ҳуашёрлик, ақл, билим, фаросат, тадбир — ҳаракатларимизнинг бош мезони. Инциоолҳо, биз ўз танланган йўлимиздан сира қайтамиз.

Шуҳрат РИЗАЕВ

ВАТАНИМ ДЕБ СЕНИ УЙГОНДИМ

Бошланиши 1-саҳифада

Гулистан шахрида Ижод мактаби очилган яна бир оташнафаш шоиралини Ҳалима Худойбердиева таъкидлагандай, бугунги дориломон кунлар, янги давру замонларнинг кадру киммати кафтгадигидек аён бўлади.

Шу боисдан ҳам айни лаҳзаларда маҳорат бобида Ҳамид Олимжон шеъриятидан ўрганган, шониринг бир қарашда одий ва осондек туюлгувчи инжа-нозик сўз заргарлигидан улгу олиб, ўз бетакрор мактабини яратган ўзбекнинг кифоядеб ўйлайман.

Чакмоқдай чакнаган киска умри давомида ўзининг сермахсул ижоди билан чинакам адабиёт, нағис ва латиф шеърият мактабини яратган ўзбекнинг кифоядеб ўйлайман.

Беҳтиёёр, донишманд устозларимизнинг “Мен ҳам яшайман ўз замонимда, давримдан қайга ҳам кетардим йироқ” сатрлари ёдга келди. Даҳқакикат, истибод замони деб атальмиши у тирира ва зулмкор тузумда Ватан ва миљлат шаънтига фусункор Сўз айтиш ҳам осон бўлмаган, албатта.

**Мен дунёга келган кунданонк
Ватаним деб сени, уйғондим.
Одам баҳти биргина сенда
Бўлурига мукаммал қондим.**

**...Ҳар айтганинг буюк жангнома,
Қайга дессанг қайтмай кетурман.
Қўзларимни юммасман асло –
Дарё каби ўйғок ўтурман.**

Устоҳ Абдулла Орипов Ҳамид Олимжон ижоди ва у яшаган давр ҳақидаги “Мағтункор шеърият” сарлавҳали маколасида бу ҳаракатларини, қанчалик аччик бўлмасин, рўй-рост баҳосини берган:

“...Собиқ тузумнинг асосизиз ва мувакқат гояларини байрок килавериши қандай аянчли оқибатларга олиб келишини биз ўз кўзимиз билан кўрдик. Не-не порлок истебоддод эгаларининг ўша замонни улуглаб ёзган асарлари эндиликда ҳеч кимга қерак бўлмай колди. Бу эса, табии ҳолдир.

Ўша замон адабий мағуфаси-нинг гайритабийи усулларидан яна бир шу эдик, улар ҳар қандай образлилини тагидан ёхуд ҳаётий кайфият пардаси ортидан, албатта, гоявий-сиёсий камчилик ахтарар эдилар. Ҳар қандай оддий шеърдаги, дейлик, юлдуз ташбехини шарҳлаб, “Бу юлдуз қайси тузумнинг юлдузи?” қабилидаги саволларни ўйлаб топширади. Ҳижронни куйлаш эса, шубҳасиз, тушкунлик деб зълон қилинади (Худди шу айнома кейинчалики Ҳамид Олимжон хотирасига шеърлар биттадан шоира Зулфияхонимга ҳам кўйилди).

Шундай мухитда ижод килган шоирларнинг мутлақо яланоч сатрлар битишидан ўзга иложлари йўқ эди. Ўтмишга мурожаат килиш ўта хатарли эди. Уруш даври бўлганини сабаби “Муқанна” каби асарларда озодлик тайғида куянлангани учун ўша пайтларда муаллифа тениши мадди. Лекин мейнинчалик шу руҳдаги “Жалолиддин Мангуберди” асарини ёзгани учун Максуд Шайхзода қатагонга учради. Балки Ҳамид Олимжон барвакт кўз юммасида унинг бошига ҳам Шайхзоданинг куни тушарди...

Ҳамид Олимжон ва Зулфияхоним номидаги ва яна бошқа устозларимизнинг номларидаги Ижод мактабларида ўша каттол замонларнинг мана шундай оғир сабокларидан ҳам бутунги авлод хабардор бўлмаги қерак. Ана шундагина якинда

ЭР ҚАДРИНИ ЭЛ БИЛАР

Бошланиши 1-саҳифада

Боғ Сирдарё соҳилида қурилгани боис салқин ва оромбахи. Дарё соҳилида кема шаклида қурилган истироҳат маскани бор, токка олиб чиқувчи осма ишлайди.

Хўжанд ва Үратепа Бобур подшохнинг машакатли болалиги ва салтанат учун анчли қуравшарларини изолга кетти. Тоғлинида Ҳўжандга ўтадиган манзилдаги Кўштегирмон кишишон “Бобурнома”да иккиси бор тилга олинида. Ҳўжанду Үратепа теварак-атрофидаги дебярли аксар қасабалар ушбу тарихий китоб орқали бигина қадрondи. Захирiddin Муҳаммад Бобур бу шахарда қиблағоҳининг волидаси, катта энаси ва холаси Ҳуб Нигорхоним вафотларини ўшилти, улар хотирасига маврора ўтказган. Факир-фуқаролар оши-сув улашган. Гоғаси Султон Махмудон унга Үратепа бермокни ваъда килган бўлса-да, бу амалга ошмайди. Бобур поччаси Муҳаммад Ҳусайн мизор билан сўзлашиб, Үратепа кентларидан Даҳкат қасабасига бориб кишишага қарор килади...

Хўжанд — Душанба автомобил йўлига тушмиз. Юксак коғза чўққиларни ёрб курилган уч юз километрли бу йўлини эрзон ҳамда хитойлик йўлсозлар барпо этишиган. Бир неча тунеллардан ўткарканмиз, курувчиларнинг марданавор меҳнатларига таскин айтдик. Хитойлик мутахассислар шу йўл қурилиши жараённида Душанбадан Ҳўжандга юкори кувватли электр тармогини юксак чўққилардан олиб ўтганига гувох бўлди.

— Мен ҳаётимда хитойликлар каби меҳнаткаш кишиларни кам кўрганман, — дейди ҳаётдовчи Юсуфхон. — Уларнинг кечак-кундуз тинмай ишлайдиган.

Бу юксак коғза тоглар, барқут арчазорлар, сўнгис

Хамид ОЛИМЖОН

Ўка

Мен дунёга келган кунданоқ
Ватаним деб сени, уйғондим,
Одам бахти биргина сенда
Бўлурига мукаммал қондим.

Кулогимга номинг киргизда
Кумлик каби ташна бокурман,
Сенинг жаннат водийлариндан
Наҳрлардай тўлиб оқурман.

Билсилларким, ўйлодшим бўлмас,
Қўзда ёши билан кулганлар,
Тиллари бор, ўзлари хёт,
Лекин юрак-багри ўлганлар.

Ҳар айтганинг буюк жангнома.
Кайта дессанг қайтмай кетурман,
Кўзларимни юмасман асло —
Дарё каби уйғок ўтурман.

Энг гуллаган ёшлик югида...

Энг гуллаган ёшлик чогимда,
Сен очилдинг кўзигил богоимда.
Шунда кўрди кўзим баҳорни,
Шунда калбим таниди ёрни.

Кушлар сайрар жонимга пайваст,
Мен севгининг бўйи билан маст.
Куни билан далада колдим,
Лолазорлар ичра йўқолдим.

Кучок-кучок гуллар терганим
Ва келтириб сенга берганим
Кечагидай хамон эсмада,
Ҳар сония, хар он эсмада.

Шундан бери тилимда отинг,
Шундан бери дилимда отинг.
Энг гуллаган ёшлик чогимда,
Сен очилдинг кўнгил богоимда.

Ҳаёмида бўлдинг узун кун...

Ҳаёлимда бўлдинг узун кун,
Сени излаб киргокка бордим,
Оч тўлкинлар пишқирган тунда
Топиб бер, деб ойга ёлвордим.

Ишон, бунда сени доимо
Эсга солур чирой тунлар,
Шўх юлдузлар, салқин сахарлар,
Эсга солур баҳтиёр кунлар.

Толеининг ошиниси сен,
Сен севгининг кўкарған боғи.
Сенинг билан бирга иқболим,
Ишончимнинг сен вафо тоги.

Мени қуршар салқин бир хаво,
Сув устидан тун куюлади.
Шунда қанча-қанча гапларни
Эсга солиб ой хам тўлади.

Кечак жим-жит, ёлғиз тўлкинлар
Пишқиради билмай тининни.
Ҳийлагар ой, сеҳргар дилбар,
Солиб кўйдинг ёдимга кимни?..

Тинимсиздир ёлғиз шаббода,
Майсаларнинг сочи силкинар,
Мана, хозир чиркираб турган
Паррандалар, кушлар хам тинар...

Ҳамма ухлар ва факат тунни
Менинг ўзим карши олурман.
Қарши олур ва тонгта қадар
Менинг ўзим ўйғок колурман.

Кулоғимга секин шивирлаб
Тун ўйқуни ўргатар мента,
Бўлганимисан тунда саҳрода?
Бўлмаса кел, сўйлайни сенга...

Жануб келасига

Сен бўлмасанг, шу оч тўлкинлар
Кўринмасди сира кўзимга,
Сен бўлмасанг ўзимнинг кўнглим
Кирмас эди айтган сўзимга.

Сен бўлмасанг, этмасди хурсанд
Сув устида сузиб юрган ой.
Ҳамиша шўх, доимо баланд,
Юлдуздаги жон ёкаб чирой.

Карашибаринг тинчимни олиб,
Чертиб кетди калбим торини,
Шундан кейин сездим юракда
Шунча кучли ўтнинг борини.

Айтиб бер-чи, шунча севгандар
Бўлганимкин мичча баҳтиёр;
Айтиб бер-чи, кайси киз бурун
Севиб бўлган умид билан ёр?

Дарё тиник осмон бегубор

Бахтим борки, хар нарса гўзал
Кўринади менинг кўзимга,
Водийларга күёш тўккан хал,
Шунинг учун сарҳат сўзимга.

Айбим йўқдир, гул водийларда
Бадбинларни хушлай олмасам,

Кўкка қараб туриб сахарда
Шод ўтарман деб исчам қасам.

Оппоқ кордир тогларнинг тоши,
Дарё тиник, осмон бегубор,
Шу ердадир ўлканинг боши,
Сув бўйида менинг ўйим бор...

Бу ўлкада калбларнинг тоза
Ва поклари келиб учрашар,
Одам тонгта баҳтиёр овоза
Килиб гуллар, булбуллар яшар.

Ҳол

Қайдан келдинг, фикримни бўлдинг,
Нега этдинг менин паришон?
Нега буздинг мунис холимни,
Ўйларимни нечун бемакон?

Эҳтирослар, хислар, ёнишлар
Ўлкасини кезарди хаёл.
Ҳоким эди менинг рухимда
Шундай латиф илхомий бир ҳол.

Бир кичик тор, бир ёник парда
Қанча гапни айтиб берарди...
Онасидан ўрганганини
Чумчук чувлаб кайтиб берарди...

Тиккан эдим қалб қулогини
Ва фикримга берган эди жон.
Чивин учса келарди малол,
Шунга эди садоқат, имон.

Халал берма, озрок қўниб тур,
Тамом қиласай шу тул суратни.
Кўйгил менинг юракнинг конни
Билан тортай энг сўнгиги ҳатни.

Севги десам, факат сен десам,
Сенинг билан яшаса калбим;
Сен десаму бутун дунёнинг
Шўришига кулоқ солсан жим...

Тирик сатрлар

Қуюн каби айланар бошим,
Қарайман у, кўзим тинади.
Ва жилвангдан кўнгил кўзгуси
Парча-парча бўлиб синади.

Шу карашга борми нюхоя,
Бўлармани максадга восил?
Топармани бир янгиғоя,
Бўлармикан бир мурод хосил?

Топиларми унда бир чора,
Агар менин куршаса жунун:
Бўлиб колса сирим ошкора,
Атасалар номиним Мажнун?

Гудал

На бўлгай бир нафас мен
хам ёногинг узра хол бўлсан,
Лабинг япроғидан томган-ки,
Гўё катра бол бўлсан.

Бутогингта кўниб булбул каби
хониш килиб тунлар,
Ўпид ғунчангни очмоқлика
тонг ғочи шамол бўлсан.

Ўзимнинг санъатимга сўнг
ўзим хайратдад лол бўлсан.
Сенинг бирла колиб ба маству
лол оламда мен ёлғиз,
Ўзимни ҳам тополмай, майлига,
охир хаёл бўлсан.

Агар ботингда гул бўлмок
меннинг-чун нораво бўлса —
Ки, минг бор розиман касрингта
хаттоким, дувол бўлсан.

Бошим хеч чикмаса, майли,
маломат бирла кўкрава керай,
Ракиблар рашкига кўкрава
майли, камол бўлсан.

Кезиб саҳрою водийлар
етишсан бир висолингга,
Фидо жонимни килдид ўйлинга,
майли, увол бўлсан.

беш лавҳадан иборат. Биринчи лавҳа
“Ўзбек адабиётининг минг йиллик та-
рихига назар”, иккичи лавҳа “Ўзбек
совет адабиётининг тонгига”, учинчи
лавҳа “Социализм ғалабаси — соатдат
тариҳи”, тўртингин лавҳа “Фашизм —
уруш! Кўлингта курол ол!” ва бешинчи
лавҳа “Ҳамиша тирик!..” деб номла-
нади. Ушбу беш лавҳада йирик шоир
да давлат арбобининг яхлит инсоний
ва ижодий сийоси яратилган, дейиш
мумкин. Лавҳалар номиданоқ аёни,
Ҳамид Олимжон ижоди ҳам, унинг
Сарвар Азимов томонидан килинган
илемий талкини ҳам ўз даврига мос ва
хамоҳанг. Сирасини айттанди, бошқача
бўлиши ҳам мумкин эмасди.

индивидуализм таъсиrlари (ҳам сув-
физм) “ни кўради”, деб ёзди.

Уша давр учун бу оғир айнома-
лар эди. Лекин хозирги кунда ушбу
бандга холис назар ташласак, у гў-
зал бир манзара, юксак шеърият на-
мунаси эканига амин бўламиш ҳамда
агар давр халал бермаганида Ҳамид
Олимжон Чўлпоннинг иктидори шо-
ғидри ва давомчиси бўлиб етишарди,
деган фикрга ҳам борамиз. Лекин дав-
рда, Ойбек таъбири билан айттанди,
иқки тўлкин курашпайдан, улардан
бирини танлаш зарурияти туғилган
эди. Ҳамид Олимжон авлоди хукмрон
мағкура томонига ўтди. Иноғоф билан
айттанди, бошқа йўл колмаган, акса-
бўлиши ҳам мумкин эмасди.

Ва буни шеър билан нозик киёс-
лайди: “Кеёслади чашни нутка сев-
гилининг ёли Навоий газалида 19-

18, Ҳамид Олимжон шеърида — 19.

Тадқикотга мурожаат килайдик:

“Умрбод мамлакат саодати учун
жанг килган Алишер Навоий би-
лан, ўз лирик қаҳрамонини “куёш
акси аининг ўшиндадур”, деб куйла-
ган устоз билан жангчи шоир Ҳамид
Олимжоннинг “Сен туғилган кун”
шеъри ўтасиди, ўз лирик қаҳрамо-
нини “ун тўқиздан ошмай тур, гў-
зал, йигит сендан шуни сўрайди”
деб тасвирлаган санъаткор ўтасида
асрлар ётса ҳам, ҳар иккаласи учун
муштарак бир хол ҳоким: Ҳин ин-

ЧИН ИНСОННИНГ УЛУҒВОР ҚАЛБИ

Монографиядаги Ҳамид Олимжон
ҳаётида совет платформасида туриб
айтилган гап ва талкинларга, уларни
қабул килиш ёки қўймасликтан қатъни
назар, кечаги тархимиз, кечими-
зиз сифатидаги қарашимиз, ёнпасига
рад этиш ўйлидан бормаслигимиз ло-
зим. Лекин бу уларга истиқлол даври
нуктадан назарни билан бокишига, янгича
талкин килишимизга тўсқинлик киль-
майди, албатта. Талкинлар янгилани-
ши ва ривоҳи абдий жаҳарнидир.

Ҳамид Олимжонга Чўлпон ижоди
таъсири, айниқса, иш даврда анча
сезиларни бўлган. Шоирнинг илк
тўплами “Кўклам”га (1929) кирган
“Баҳорга етганда” (1927) шеъридан
урин оғлан ушбу бандни:

Кўк майин новдаларда кор —

рият омма ҳам шундай йўлни тутган
эди. Шундай экан, ҳалқ билан бирга
бўлишинг бирдан-бир йўли ҳам шу
эди. “Мен ўзбек ҳалқи номидан сўз-
ламан!” (1943 йилда ёзилган макола
номи) деб олиш учун ҳукмрон мағку-
ра платформасида туриш лозим эди.
Акс ҳолда бундай минбар берилмасди.

С. Азимов Ҳамид Олимжон асрлар-
да ҳаётида фикр юритар экан, юкори-
даги каби факат сиёсий-мағкуравий
баҳолар билан чекланмайди. Зоро,
шоир ижодида том мавзодаги санъат
асарлари талайки, уларни баҳолашда
тадқикотчи нутқадон олим сифатида
соғ илмий таҳлил йўлидан боради.

“Ўрик гуллагандага” шеъри ҳақида
нозик кузатишлар, “Ойуг билан
Баҳтий” достони ва ўзбек ҳалқи эртаги-
тида таъсири таҳлиларидаги революция,
шакл ва тил воситаларидаги революция
ҳам намоёндир”. Бунда “революция” ва
“революция” сўзларининг собит маъно
англтишига ёттибор беринг.

Бундай саҳифалар тадқикотчи
олим С. Азимов Ҳамид Олимжон
шеърияни калбини чукур ва нозик ан-
глаганинг яққол далиллариди.

Ҳамид Олимжон ҳам, унинг тад-

қикотчи Сарвар Азимов ҳам ўз

нафосати баҳрида келип гапнини бир

дешмади тадқикотчи Сарвар Азимов

шоирни тадқикотчи Сарвар Азимов

Кўлимва мўйқалам олиб, ишодва киришишм билан Ўзбекистон халқ рассоми, Ўзбекистон Бадиий академияси-нича академици Абдулҳақ Абдулаев қиёфаси кўз олдимва келади: елкам оша қараб турвандай, мени кузатмаётдан дай туюлаверади. Қизиқ, нега ҳар вал мольберш билан юлашсанумда шу ҳолатва тушавераман... Балки бу мольберш тарихи билан боғлиқдир.

Бир куни устозни йўқлаб борсам, мольберт ховлида, шивалаб ёғаётган ёмғир остида мунгайт турбиди.

— Ишдан чиқади-ку, уни устахонангизга олиб кириб берайми? — дедим рассомга.

— Йўқ... йўқ. Устахонамда энди унга жой йўқ, негаки, энди у билан бўйлашиб ишнайдиган холатда эмасман. Лекин акрариши хам осон эмас. У кадими мольберт, неча ўн йиллар ошишашуқдай ижод гаштини сурдик. Уни сенга тортиқ киласман. Ахир, сен хам рассом бўймокисан, ўқиспсан, машқи киляспан, ниятинга ет...

Шу-шу мольберт ижодхонаминг фариштасига айланди. Табиат манзараларидан илҳомга тўлиб-тошган, хаяжонларим хомиласи дунёга келганда биринч бўлиб олқишилайдиган хам шу мольберт.

Абдулҳақ Абдулаев билан туғишгандардан хам афзал эдик, дея оламан. Камида хафтада бир бор кўриши турмасак, бир-бираимизни кўясб көлардик. Абдулҳақ ака билан яқинлик, аввало, отам билан уларнинг дўст-биродарлигидан бошланган. Рассом отамнинг панохи, устози бўлган. Отам билан онамнинг никоҳ тўйини рассом ўз ховлисида ўтказиб, устахонасини яшаш учун бўштиш берган экан. Отам билан онам ижодкорни бесаранжом килиб кўйишганидан хижолат тортиб, ижара уйга кўчиб кетишган...

Мен туғиланимда отам устози хузырга бориб, исимини кўчиб беринча илтимос килганида “Бехзод бўлсин. Яхши ният килайлик, балки рассом бўлар, ўзбекнинг кўзини хам, кўнглини хам яйратдиган расмлар ишлар”, деган экан. Шу-шу отам келажагими рассомлик дунёсида фарз этибми, кўлим чизинча келиши билан хонам ранги каламларга, оқ қоғозларга тўлиб кеттани ёдимда.

Мактабдалик даврим. Отам билан онам меҳмонга кетиштиб, кўлимага Нефертити расми тушрилган фотосуратни тутқазиши. “Биз келгунча зерикиб колма. Шу фотодан кўчирма кил, текшираман”, дедилар дадам жиддий. Ота-онам кайтишгунча

фотодан кўчирма килиб улгурдим. Суратни кўрган отам ўрткларим билан бироз ўйнаб келишга рухсат берди. Кейин “Синглимнинг шиппаги” деб номланган этодни ишладим. Синглимнинг туғилган кунинг синфдошлари гулдаста кўтариб келиши. Чакнаб туғлан гулларга қараб хаяжонланиб кетдим, гулдастанинг ишлами келди. Уни “Туғилган кун” деб атадим. Дадам бу этодини хам илгаригиларига кўшиб калин муковали жилдга солиб кўйди. Кейинчалик билсан, расмларимни Абдулҳақ ака олиб бориб кўрсатиди, устоз ишланадиган жойларни айтибди. Шаҳнайирига оширилган эмас. Уни сенга тортик киласман. Ахир, сен хам рассом бўймокисан, ўқиспсан, машқи киляспан, ниятинга ет...

— Ўзбекистон халқ рассоми Абдулҳақ Абдулаевнинг бошида кўқондўппи, кизил бўйинбогда ҷараклаб кулиб туғлан автопортрети бор. 1985 йил 7 марта куни битган дастхатида шундай ёзув бор: “Орадан ўн ёки ўн беш йил ўтиб, мен бу дунёни тарқ этарман. Автопортретим оркасига “Кулиб, кулиб ташлаб кетдим бу дунёни – Абдулҳақ” деб ёзиб кўйинглар”. Шу автопортрет хозир кеърда, кайси музейни яшинатиб турибди, билмайман!“Лекин шуниси анники, бу портрет рассом ички дунёсини ўзида аник-тиник намоён этган юксак ижод намунаси. Қачон устозимни эсласам, шу портрет кўз одилдада тўла-тўқис намоён бўлади.

Отам санъатшунослик бўйича маляка ошириш учун Москвага кетган йиллари рассом оиласими панохи, суннингига айланганини онам кўп эслайди. Кандай ўтиб кеттанини хам билмай келибман. “Нонушта билан тушлик кўшиладиган бўлибди-да, — деди жилмайиб мента яқинлашиб келар экан рассом. — Ишин ҳеч қачон чала котидри. Қалбинг, ҳароратинг сўнмай тириб ишлаб кол”.

Ўзбекистон халқ рассоми Абдулҳақ Абдулаевнинг бошида кўқондўппи, кизил бўйинбогда ҷараклаб кулиб туғлан автопортрети бор. 1985 йил 7 марта куни битган дастхатида шундай ёзув бор: “Орадан ўн ёки ўн беш йил ўтиб, мен бу дунёни тарқ этарман. Автопортретим оркасига “Кулиб, кулиб ташлаб кетдим бу дунёни – Абдулҳақ” деб ёзиб кўйинглар”. Шу автопортрет хозир кеърда, кайси музейни яшинатиб турибди, билмайман!“Лекин шуниси анники, бу портрет рассом ички дунёсини ўзида аник-тиник намоён этган юксак ижод намунаси. Қачон устозимни эсласам, шу портрет кўз одилдада тўла-тўқис намоён бўлади.

Ониннинг ўтиб кеттанини хам билмай келибман. “Нонушта билан тушлик кўшиладиган бўлибди-да, — деди жилмайиб мента яқинлашиб келар экан рассом. — Ишин ҳеч қачон чала котидри. Қалбинг, ҳароратинг сўнмай тириб ишлаб кол”.

...Устоз борган сийн сўлиб, дардга таслим бўла бошлади. Отамнам маслаҳатлашиб, уларни уйимизга кўчириб келмокчи бўлиши. Бу тақлифа оқсокол шундай ёзув бор: “Бу уйдан мен кетиб, болаларни бажариб, кейин уйга кайтардим. Онам тансикроп овқат пишишса, Абдулҳақ акамизга илинарди. Рассом ковон сомасини хуш кўриб еди.

...Устоз борган сийн сўлиб, дардга таслим бўла бошлади. Отамнам маслаҳатлашиб, уларни уйимизга кўчириб келмокчи бўлиши. Бу тақлифа оқсокол шундай ёзув бор: “Бу уйдан мен кетиб, болаларни бажариб, кейин уйга кайтардим. Онам тансикроп овқат пишишса, Абдулҳақ акамизга илинарди. Рассом ковон сомасини хуш кўриб еди.

Камида хафтада бир марта биздан хабар олар экан. 1962 йилнинг 12 октабр куни Абдулҳақ ака бизнисига ширинилар кўтариб кириб келиди. “Кани шўх бола, кани бек бола”, дейшишлари билан ичкаридан отилиб чикиб, оёкларига ёпишиб олибман. Ўша куни туғилган куним эди. Мехмонлар билан бироз чакчаклашиб: “Бехзодга атаб бир шеър ёзувлид, ўқиб берайми”, дебди.

Бехзод, Бехзод, Бехзод!

Бу кимнинг авлоди.

Ким бу ўзи, кимнинг ўғли,

Қайси шайхзоданинг зоти.

Бу хали рассом эмас,

Бу тўполов ижодкори,

Шўхларнинг ўшҳ жарчиси..

Балки бу сатрлар шеърият талабига у кадар жавоб бермас.. Лекин бу юккаб рассомнинг вакт сарфлаб, кинкитони билан олакайта — мента атлаган дил сўзларини, бундан фахрланаман, устознинг дастхатини оиласими “олтин сандиги”да асрар келаман.

Устоз бир умр ёлғиз яшаб ўтди. Оила қурмаган, фарзандлари бўлмаган. Лекин хонадони доимо гавзум эди. Дўсту биродарлари, шогирдлари тез-тез ўқиб туршишарди. Укаси, сингиллари,

отам тушуниб: “Сизни болаларингиз билан бирга кўчириб кетамиз”, дебди.

“Бу хонадонда болаларимдан ташкари хотиралирим хам бор. Онамни, уканини, синглимини шу уйдан сўнгти ўйла кузаттаним. Мен хам кетиб колсам онамнинг чироги ўчиб колмайдими”, дебди изтироб билан рассом. Ота-онам устознинг райдига карашлиди. Шунда сухбатда иштирок этаган Абдулҳақ аканнинг укаси Нуриддин аканнинг аёлни Озода опа хамманинг жонига оро кирадиган сўз айтиди: “Бир девордари миён кўншинимиз. Уёғини сўрасантиз, уйимизни акам бигза совга килган.

Ўртада эшик бор. Хавотир олманглар, бўёғига ўзим карайман”. Озода кенононимиз сўзининг устидан чикид, сўнгти дамигача устознинг ёнида бўлди.

Абдулҳақ Абдулаев “Жаждада прекрасного” (“Гўзалликка ошуфатик”) номли китоби босмадан чикканида отамнатори мента менинг хам дастхатини оиласими “олтин сандиги”да асрар келаман.

— Болалигим, ёшлишим мактаб-интернатларда ўтган. Ўқитувчи, тарбиячиларимизнинг аксарию руслар эди. Улар тавсия килган китобларга кизикиб, Белинский, Добролюбов, Чер-

дунёсини билмаган рассом унинг портретини ишлашга ҳақлими?! Шулар катори яна йигрилардаги ўзбек зиёдларининг портретларини ишлайдандаридан олдин уларнинг ички дунёлари билан гаплашганман, дардлашганман... Иккавомиз иккиси хил йўналишида боряпмиз. Биласини, кийин-кийин менга кийин. Негаки, мен танлаган қархонамарларининг вактига, хоших-иҳтиёрига мослашишм керак. Сен эркин кушсан. Бу жуда катта имконият. Бундан унумли фойдалана бил...

Академик рассом ўз ижодидан њеч

качон коникмаган, мудом изланишда, янгиланишда яшаган. Устознинг санъат таргиботчиси сифатидаги “юришлари”нинг ўзи катта бир мавзу. Бу соҳа унинг хәтида иккиччи касб сифатида шаклланган эди, деб бемалол айтиш мумкин. У тасвири санъат, эстетика бўйича маърузалар тайёрлашга чина-кам ижодкор масъулияти билан каради.

— Менинг тасвири санъат бўйича маърузалар килиш учун халқ орасига отланишим ўз-ўзидан этилди. Китобни нега рус тилида ёзганлари билан кизиқдим.

— Болалигим, ёшлишим мактаб-интернатларда ўтган. Ўқитувчи, тарбиячиларимизнинг аксарию руслар эди. Улар тавсия килган китобларга кизикиб, Белинский, Добролюбов, Чер-

нишевский асарларини бош кўтармай ўқиб, магзини обдон чакканман. Бу китоблар мени чархлади. Фикрлашга ўргатди. Хотираларини ўзишга ташкилдандар, ўзбек тилида эрканироқ фикрлаб, эрканироқ ўзиш кўелди. Бундан мени ўзбек тилини билмас экан-да, деган хуласага кела кўрма. Бу китоб Навоий ижодини тушумай, ундан баҳраманд бўлмай, шундай шахрарини ўзига яратиш мумкин?! Абдулла Каҳхор хикояларини ўқимай, магзини чакмай туриб, ўзувчи портретига кўл уриш мумкин?! Еки Эркин Воҳидов ижодий

нишевский асарларини бош кўтармай ўқиб, магзини обдон чакканман.

Бу китоблар мени чархлади. Фикрлашга ўргатди. Хотираларини ўзишга ташкилдандар, ўзбек тилида эрканироқ фикрлаб, эрканироқ ўзиш кўелди. Бундан мени ўзбек тилини билмас экан-да, деган хуласага кела кўрма. Бу китоб Навоий ижодини тушумай, ундан баҳраманд бўлниш, мехрига сазовор бўлниш бахти наисиб этгани билан фахрланаман.

Бехзод МАҲМУДОВ, Камолиддин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайнер институти доценти

БЕБАҲО МЕРОС СОҲИБИ

Шундай санъат асарлари борки, уларда бутун бир давр тархии, замондошлар суратиу сийрати, тақдирла мурхланган. Ўзбекистон Республикаси халқ рассоми Раҳим Ахмедовнинг “Она ўлари” портретига назар согланимизда, кашшимизда турган картина ўз қалбига, хис-туйгуларига эта жони асардек хаяжонда этилди...

Ўзбек-япон экспедициясининг Коратепада олиб борган археологик тадқиқот ишларига бағишил профессор Ш.Пидавас Като Кюдзо амалга оширилган тархидан, 4 тариса, Японияни ўндан ортиқ макола нашр этилган. У ўзбек, рус, козок, кирғиз олимларининг тарихи ва археологияга оид кўллаб макола, китобларини япон тилига ўтириб, уни тарғиб килган. 20 дан ортиқ макола ёзган. 20 дан иштади.

Бундай бу юккаб рассомларни учун япон кадимшунослигини ўтириб, уни тарғиб килган. Ундан ортиқ макола ёзган. 20 дан иштади.

Термиз шахридан “Бахт боғи” худудида япон боғи, японча услубдаги меҳмонхона, япониялик олим Като Кюдзо яшаб, археологик тадқиқот олиб борган тархидан, 4 тариса, Японияни ўндан ортиқ макола ёзган. 20 дан иштади.

Термиз шахридан “Бахт боғи” худудида япон боғи, японча услубдаги меҳмонхона, япониялик олим Като Кюдзо яшаб, археологик тадқиқот олиб борган тархидан, 4 тариса, Японияни ўндан ортиқ макола ёзган. 20 дан иштади.

Термиз шахридан “Бахт боғи” худудида япон боғи, японча услубдаги меҳмонхона, япониялик олим Като Кюдзо яшаб, археологик тадқиқот олиб борган тархидан, 4 тариса, Японияни ўндан ортиқ макола ёзган. 20 дан иштади.

Термиз шахридан “Бахт боғи” худудида япон боғи, японча услубдаги меҳмонхона, япониялик олим Като Кюдзо яшаб, археологик тадқиқот олиб борган тархидан, 4 тариса, Японияни ўндан ортиқ макола ёзган. 20 дан иштади.

